

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • MAI 2020 • NR.5 (171)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Sorina Ștefăruță, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. **ES Peter Michalko, Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova: „Numai cu schimbări serioase Republica Moldova poate fi un stat mai bun”**
2. **Editorial de Victor Chirilă, director executiv APE: „România, un Partener Strategic Indispensabil al Republicii Moldova”**
3. **Oleg Tulea, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene: „Criza aceasta ne-a demonstrat cel puțin două lucruri esențiale: nu suntem singuri la nevoie, iar relațiile de bună-vecinătate sunt cruciale”**
4. **Opinia expertului. Nicu Popescu, Gustav Gressel: „Suveranitatea strategică a UE începe în Europa de Est”**

Importante, pe scurt

Președinția Germaniei la Consiliul Uniunii Europene va avea un mandat clar - „Împreună pentru relansarea Europei”. Anunțul a fost făcut, la 29 mai, de ministrul german de

Externe, Heiko Maas, cu ocazia prezentării logo-ului viitoarei președinții - o buclă ce întruchiează banda lui Möbius pentru a simboliza unitatea Europei. „Asumarea președinției Consiliului UE în aceste vremuri provocatoare aduce o responsabilitate extraordinară. Așteptările cu privire la președinția noastră erau mari, dar acum sunt și mai mari din cauza crizei. Avem șase luni aglomerate în fața noastră - și abia așteptăm să începem”, a spus Maas într-un mesaj publicat pe pagina web a viitoarei președinții germane, pe care Berlinul o va prelua, pentru a 13-ea oară, la 1 iulie. Potrivit lui Maas, Germania vrea ca președinția la Consiliul UE să fie „în slujba cauzei europene”, să ofere un „impuls” și să fie un „facilitator de consens”. „Sarcina de a depăși criza COVID-19 este o șansă unică pentru noi în UE. Putem și trebuie să ne dezvoltăm și mai mult împreună, solidari pe intern și devenind mai puternici și suverani față de lumea exterioară”, a completat șeful diplomației germane.

Succesul inițiativei „Răspunsul mondial la coronavirus”, lansată la 4 mai și care în mai puțin de o lună a generat colectarea a 9,8 miliarde de euro pentru un acces universal, la prețuri accesibile, la vaccinare, tratamente și mijloace de testare pentru COVID-19, a determinat Comisia Europeană să lanseze următoarea etapă a acesteia - „Global Goal: Unite For Our Future”, după modelul „Global Citizen”. Președinta Comisiei, Ursula von der Leyen, a declarat cu acest prilej: „Întreaga lume trebuie să fie unită și să combată virusul, o dată și pentru totdeauna. Vestea cea bună este că acest lucru se și întâmplă. De aceea, lansăm o nouă campanie, în cadrul căreia, în cursul lunii viitoare, cetățenii își vor exprima opinia și vor contribui la eforturile noastre comune de combatere a coronavirusului”. Bilanțul va fi făcut la 27 iunie, când Comisia Europeană va găzdui un ultim summit al donatorilor, eveniment în cadrul căruia întreprinderile, fundațiile și cetățenii își vor putea uni forțele cu donatorii publici.

Președinții Vladimir Putin și Donald Trump au discutat luni, 1 iunie, la telefon propunerea liderului american de a lărgi formatul G7, a anunțat un comunicat al Kremlinului. Potrivit documentului, conversația telefonică a avut loc la inițiativa părții americane, iar președintele Donald Trump l-a informat pe omologul său Vladimir Putin despre ideea de a invita Rusia și alte țări la următoarea reuniune G7, amânată din cauza pandemiei. SUA au confirmat discuția telefonică, dar nu au oferit alte informații. Inițial, președintele american dorea ca Summitul G7 să aibă loc la Washington, la sfârșitul lunii iunie, dar „în persoană”, pentru a semala o „revenire la normal”, însă cancelara Angela Merkel a refuzat invitația, din cauza restricțiilor impuse de pandemia de coronavirus. Ca reacție, președintele a amânat summitul pentru o dată nespecificată, dar a și calificat formatul G7 drept „învechit”, afirmând că ar trebui extins cu participarea unor țări precum Rusia și Coreea de Sud, India și Australia. Federația Rusă a făcut parte din G7, care se transformase în G8, în anii 1990, dar a fost exclusă din grup în 2014, după anexarea abuzivă a peninsulei ucrainene Crimeea.

Europa 2020: ar putea fi și povestea noastră?

7 mai 2020. Douăzeci de camioane ale Armatei Române aduc la Chișinău ajutoare umanitare

Sorina Ștefăruță

De ani buni, inclusiv în Republica Moldova, luna mai este luna Europei unite. Pentru că în mai 1950 ministrul francez de Externe, Robert Schuman, a lansat declarația ce a pus fundamentul Uniunii Europene. Iar într-un alt mai, în 2004, UE a crescut cu zece membri, demolând astfel virtuala Cortină de

Fier dintre Estul și Vestul european, care mai dănuia chiar dacă zidurile de beton căzuseră.

Anul 2020 nu a adus cu cine nici căderea vreunui zid, nici noi adeviziuni la blocul comunitar. Dimpotrivă, în ultima zi de ianuarie, UE a rămas fără unul dintre cei 28 de membri - Marea Britanie. Iar pandemia care s-a declanșat la scurt timp cu

toată puterea asupra țărilor europene a făcut ceea ce nu au reușit nici cele mai grave crize din ultimele decenii: închiderea frontierelor și îngrijirea libertății de circulație, una dintre valorile fondatoare ale Europei unite. Și totuși...

În pofida pandemiei de afară și a realității triste ce ne înconjoară, luna mai 2020 a fost luna Europei ▶

► unite. Căci, deși s-au închis hotarele, s-au deschis inimile. Odată depășit șocul inițial, Uniunea Europeană a înțeles că, pentru a învinge pandemia și a depăși profunda criză economică, trebuie să fie solidară, iar cuvântul-cheie al acestei tocmai încheiate primăveri a fost „împreună”.

„Împreună” a acționat „Echipa Europa” (titlul generic al răspunsului global al UE la pandemie), care a oferit loturi consistente de ajutoare umanitare țărilor care aveau cea mai mare nevoie de ele. Republica Moldova nu a făcut excepție, zilnic la Chișinău ajungând cantități impresionante de echipamente de protecție, medicamente și chiar echipe medicale, venite în ajutorul medicilor noștri.

„Împreună”, în luna mai, la inițiativa Comisiei Europene au fost colectați 9,8 miliarde de euro pentru un acces universal, la prețuri accesibile, la vaccinare, tratamente și mijloace de testare pentru Covid-19. „Împreună pentru relansarea Europei”, și-a anunțat acum o săptămână Germania motto-ul pentru Președinția de șase luni la Consiliul Uniunii Europene, pe care o va prelua la 1 iulie.

„Europa este o poveste de generații și fiecare generație de europeni are propria poveste. În momentele decisive, am ales întotdeauna să avansăm împreună, fapt ce ne-a permis să construim o Europă a păcii și a prosperității fără precedent în lume. (...) Astăzi ne confruntăm cu aceeași alegere binară - fie mergem înainte pe cont propriu și acceptăm o Uniune a celor care au și a celor care nu au, fie mergem înainte împreună și găsim o cale puternică de revenire”, a spus Ursula von der Leyen, președinta Comisiei Europene, atunci când a propus un nou plan de redresare a UE, în valoare de 750 de miliarde de euro, suplimentar la bugetul multianual de 1100 de miliarde, și pe care l-a intitulat „noua generație UE”.

Despre acest „împreună” și această „poveste de generații” este și Buletinul lunii mai. Ar putea fi și povestea noastră. Am putea fi și noi „împreună”. Am putea?!.

Numai cu schimbări serioase Republica Moldova poate fi un stat mai bun

ES Peter Michalko, Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova

Continentul european a trecut, în această primăvară, prin cea mai gravă criză de la cel de-al Doilea Război mondial încoace și care nu s-a consumat încă - pandemia de COVID-19, care a generat o gravă recesiune economică în toate țările membre ale Uniunii Europene și nu numai. Iar problemele - deopotrivă cele sanitare și economice - s-au răspândit, în valuri, în toată lumea, inclusiv în vecinătatea UE. Cum a făcut față Uniunea Europeană pe intern acestei provocări majore?

Cum a acționat în țările vecine și la ce să ne așteptăm pe viitor de la blocul comunitar? Despre toate acestea aflați din interviul cu ES Peter Michalko, Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova.

În acest an, am adus Europa în casa fiecăruia dintre cetățeni

■ **Domnule Ambasador, suntem pe final de mai, lună în care tradițional celebrăm Uniunea Europeană și țările**

membre ale comunității. Cum au fost Zilele Europei 2020, când toate activitățile au trecut în spațiul virtual?

■ Pandemia a creat o situație neobișnuită pentru toată planeta când, odată cu respectarea unor reguli sanitare care să ne protejeze sănătatea, a trebuit să ne adaptăm din mers la o altă realitate de viață și de muncă. Am schimbat și noi formele tradiționale de sărbătorire a Zilei Europei, trecând pe online, radio și TV. Cu părere de rău, nu a fost posibil să ne întâlnim cu prietenii noștri în Orășelul European, în Chișinău sau în alte localități din țară; să discutăm pe viu, să ascultăm împreună muzică, să privim filme și să gustăm din bucatele popoarelor europene. În același timp, datorită tehnologiilor moderne, am văzut în această izolare o șansă de a aduce Europa în casa fiecăruia dintre cetățeni. Am fost prezenți în emisiuni radio și televizate. Am organizat multe evenimente online, iar pe 9 mai am difuzat un mega-concert cu participarea muzicienilor din Orchestra Națională de Tineret a Moldovei și a copiilor din La La Play Voices. Aproape 200 de artiști fantastici, care au interpretat câte o melodie din fiecare cele 27 de țări membre ale UE și, la final - „Oda Bucuriei” de Ludwig van Beethoven, imnul Uniunii Europene. Acest concert a fost urmărit de peste 300 de mii de oameni, iar împreună cu Festivalul de film și cultură europeană am acumulat aproape două milioane de vizualizări - o audiență îmbucurătoare.

■ **Ați pomenit de 9 mai, ziua când Uniunea Europeană a celebrat 70 de ani de la Declarația Schuman, act care a pus temelie Europei unite. Ce au însemnat această perioadă pentru continentul european?**

■ Au fost șapte decenii de pace și prosperitate, care s-au materializat în cele mai înalte standarde de dezvoltare din lume, în cele mai diverse domenii. Sunt fapte incontestabile, care fac din UE un partener de nădejde inclusiv pentru

țările din vecinătate, cu care avem o cooperare strânsă. Și în acest context este important ca oamenii din Republica Moldova să știe că Uniunea Europeană - vecinul și prietenul ei - este cel mai mare susținător al țării. O facem atât prin asistența pe care o acordăm, cât și prin relația de asociere politică și integrare economică. Aceasta înseamnă standarde europene, acces pe piața europeană, care e cea mai mare din lume, libertatea de a călători. Așadar, și după 70 de ani de la Declarația Schuman, Uniunea Europeană le aduce oamenilor pace, prosperitate și progres - și așa va fi și în viitor.

„Echipa Europa” a dat dovadă și de unitate, și de solidaritate

■ **Și totuși, cât de unită este astăzi Europa când țările membre, lovite de pandemie, au luat măsuri drastice de securitate, până la închiderea granițelor și sistarea circulației - una dintre valorile fundamentale ale Uniunii?**

■ A fost o măsură necesară pentru a opri răspândirea pandemiei, iar astăzi țările care au trecut de faza acută a acesteia deja ridică restricțiile de călătorie. Da, va trebui să respectăm în continuare niște reguli sanitare, dar libertatea de circulație - una dintre valorile fundamentale ale Uniunii Europene - va rămâne. În același timp, dacă e să vorbim într-un sens mai larg, sunt conștienți că Europa va fi și mai unită decât până la pandemie. Da, a existat impactul inițial, când fiecare țară a făcut eforturi ca să asigure sănătatea propriilor cetățeni. Dar, într-un timp foarte scurt, solidaritatea europeană s-a manifestat din plin - de la ajutoare umanitare oferite între statele membre și de la pacienți transportați, cu trenul sau cu avionul, din țările în care sistemele medicale erau suprasolicitate în cele mai puțin afectate, până la pachete complexe de sprijin oferite de Comisia Europeană pentru toate cele 27 de țări ale UE. Începând cu luna aprilie, Comisia

Europeană a lansat un instrument de sprijin temporar (SURE), în valoare de 100 de miliarde de euro, pentru atenuarea riscurilor de șomaj în situație de urgență și au fost alocate resurse pentru sprijinirea sectoarelor sanitare din țările membre cele mai afectate. La începutul de mai, de la donatori din toată lumea, în cadrul Global Vaccine Summit organizat online de către Comisia Europeană, au fost colectate 7,4 miliarde de euro ce vor fi direcționați pentru dezvoltarea și distribuția la nivel mondial a testelor de diagnosticare, a tratamentelor și a vaccinurilor împotriva COVID-19. Iar la 27 mai, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a anunțat un grandios plan de relansare a economiei UE - un fond comun de 750 de miliarde de euro, numit Recovery Instrument, care vine suplimentar la Bugetul multianual, în valoare 1,1 trilioane de euro. Și acestea sunt doar elementele-cheie.

■ **Cum se va răsfrânge situația din Uniunea Europeană asupra țărilor vecine, mai ales că se întrevede o perioadă de criză economică ce ne va marca pe toți?**

■ Impactul economic evident că va exista și e important ca acesta să fie cât mai puțin resimțit de oameni și societate. Tocmai pentru a răspunde în mod consolidat acestui impact, la 8 aprilie, Uniunea Europeană a lansat pachetul „Team Europe”/„Echipa Europa”, destinat țărilor partenere în lupta împotriva pandemiei. Este vorba de un pachet de circa 20 de miliarde de euro, care este un efort comun al UE, statelor membre și unor instituții financiare, precum Banca Europeană de Investiții și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Este un răspuns global, prin care UE ajută și țările Parteneriatului Estic sau cele din Balcani, dar și țări din Africa, Orientul Mijlociu, Asia sau America Latină. În vizorul nostru sunt persoanele cu cel mai mare risc, inclusiv copiii, femeile, persoanele în vârstă și cele cu dizabilități, migranți sau refugiați.

Este o perioadă grea și, pentru ca nimeni să nu rămână singur în fața acestor nevoi, UE alege să fie un actor global și un contribuitor major la sistemul de ajutor internațional.

■ **„Echipa Europa” s-a remarcat și în Republica Moldova. Deja din aprilie, apoi întreaga lună mai, aproape zilnic am auzit de ajutoare venind de la statele membre UE...**

■ Este adevărat: în pofida situației dificile în care s-au pomenit mai toate țările europene, am asistat la un adevărat maraton al ajutoarelor oferit de țările UE pentru oamenii din Republica Moldova. De la medicamente la echipamente de protecție, de la susținere pentru medici la cadre medicale ce au lucrat în diverse spitale. Sunt foarte recunoscător tuturor țărilor membre UE și colegiilor mei, Ambasadorii țărilor membre, pentru acest demers care a arătat clar că suntem solidari și, împreună, mai puternici. „Echipa Europa” a dat dovadă și de unitate, și de solidaritate - solidaritate comună cu Republica Moldova. Aceasta, pe lângă faptul că, la 30 martie, Comisia Europeană a anunțat un pachet solid de sprijin pentru țările Parteneriatului Estic, pentru acoperirea nevoilor imediate din sectorul de sănătate (30 de milioane de euro); pentru organizațiile societății civile care au grijă de persoanele vulnerabile (11,3 milioane); pentru atenuarea consecințelor sociale și economice ale crizei, cu accent pe sectorul privat și pe IMM-uri (100 de milioane). În plus, Comisia va redirecționa și utilizarea instrumentelor existente în valoare de până la 700 milioane de euro în toată regiunea pentru a contribui la atenuarea impactului socioeconomic al crizei, prin susținerea pentru companii. Și suntem mereu în căutarea unor noi instrumente.

După pandemie, reformele vor fi și mai vitale

■ **În ce constă sprijinul oferit strict Republicii Moldova?**

■ Uniunea Europeană a identificat și a reorientat, din proiectele existente sau viitoare, peste 87 de milioane de euro pentru necesitățile imediate și gestionarea consecințelor crizei pandemice. Este un sprijin ce merge direct la oameni. Lucrăm împreună cu partenerii noștri de implementare, precum PNUD, și am oferit mai multe loturi de asistență finanțate de către UE. Acum câteva zile, bunăoară, familiile lovite de criză din 70 de localități ale Republicii Moldova au început să primească ajutor printr-un proiect finanțat de UE și implementat de UN Women și UNICEF Moldova. Echipamentele de protecție, produsele de igienă, alimentele și materialele educaționale sunt menite să susțină familiile, să prevină violența în familie, inclusiv față de copii, un aspect foarte important în special în timpul crizei... Pe lângă aceasta, UE va acorda o nouă asistență macrofinanciară de urgență în valoare de 100 de milioane de euro, adițional la cele 70 de milioane rămase din cadrul asistenței macrofinanciare agreeate în noiembrie 2017. Prima tranșă din noua asistență macrofinanciară ar putea fi acordată într-un termen destul de scurt și fără anumite condiționalități, cea de-a doua - la sfârșitul anului curent sau la începutul anului viitor. Sunt bani destinați bugetului de stat al țării, adică pentru pensii, salarii și alte urgențe.

■ **Afirmările dumneavoastră se combat cap în cap cu mesajele unor media apropiate Puterii, și anume, că ar exista totuși condiționalități. Este mesajul promovat și de unii politicieni de la Chișinău, care s-au lansat în declarații anti-europene sau care încearcă diminuarea importanței sprijinului UE...**

■ Pentru asistența de urgență oferită în contextul pandemiei de COVID-19 - cele 87 de milioane de euro, precum și prima tranșă din asistența macrofinanciară nouă, de 100 de milioane de euro - nu sunt formulate condiții speciale. În ceea ce privește a doua tranșă, vor exista anumite condiționalități legate

de reformele interne, măsuri de politici, care urmează să fie realizate. Sperăm totuși că memorandumul privind acordarea asistenței va fi negociat destul de repede, iar prima tranșă va fi una imediată - pentru că este în interesul cetățenilor Republicii Moldova. Cât privește declarațiile... bineînțeles că este regretabil dacă ajutorul nostru sincer este pus într-o lumină negativă. Dar Uniunea Europeană rămâne cel mai puternic susținător al Republicii Moldova, stă aici în susținerea oamenilor din Republica Moldova și va continua să ofere sprijin care să producă un impact tangibil pentru cetățenii moldoveni. Iar, în momentul în care Guvernul Republicii Moldova va adresa noi solicitări de asistență macrofinanciară suplimentară, UE o va face în baza aceluiași principii, inclusiv cel al condiționalității stricte legate de progresul reformelor interne.

■ **Apropo de reforme, vor mai conta ele după pandemie? Va mai fi actuală reforma justiției, statul de drept sau libertatea presei? Căci, se știe, acum în toată lumea a fost o perioadă în care au fost îngrădite mai multe libertăți...**

■ Schimbările și reformele trebuie să continue și să fie realizate de o manieră hotărâtă și consecventă. Impactul economic al crizei va afecta mai multe țări. Va fi o competiție mare pentru investiții. Și, cine va fi mai bine pregătit pentru această competiție: cel care a făcut schimbări și reforme sistemice ori cel care nu a întreprins nimic în acest sens? Crede oare cineva că poți fi competitiv și poți atrage investiții, având o justiție nereformată? Sau că poți atrage investiții, care să creeze locuri de muncă și să asigure salarii bune pentru oameni, având instituții corupte? Numai cu schimbări serioase Republica Moldova poate fi un stat mai bun pentru cetățenii săi! Așadar, efortul de reformare trebuie să continue: pentru o reformă a justiției reală, un spațiu prielnic mediului de afaceri, lichidarea monopolurilor și a schemelor ilicite în economie, investigarea fraudei bancare,

aducerea celor vinovați în fața justiției și recuperarea banilor furati. Urmărim foarte atent situația la subiectul dat, am plecat ani de zile pentru un efort real, vrem să vedem rezultate - nu pentru noi, pentru oameni. Cât privește limitările unor anumite libertăți, UE a spus clar: criza nu este un motiv pentru limitarea libertăților civice. Mai ales a libertății presei, care a fost și este extrem de importantă pentru o informare corectă și obiectivă.

Viitorul întotdeauna depinde de cei care iau decizii

■ **Există o estimare a ajutorului oferit Republicii Moldova de Uniunea Europeană, să zicem, de la semnarea Acordului de Asociere, în 2014?**

■ Asistența Uniunii Europene nu a început cu semnarea Acordului, ci mult mai devreme, iar din 2007 până acum suma totală a depășit un miliard de euro, prin programe anuale pentru Republica Moldova și prin programe regionale. Astfel, UE rămâne principalul partener de dezvoltare al țării, cu cea mai mare asistență europeană pe cap de locuitor. Sprijinul e orientat pentru dezvoltarea economică durabilă, consolidarea statului de drept, dezvoltarea comunităților locale. Pentru viitor, este important ca aceste perspective să fie folosite. Imaginați-vă doar ce beneficii pot aduce proiecte precum EU4Climate, atât de importante pentru domeniul agriculturii și lupta împotriva schimbărilor climatice sau programele de cooperare regionale pentru infrastructura care conectează țara cu Uniunea Europeană. Iar Acordul de Asociere, inclusiv Acordul de Liber Schimb, va fi acum cel mai important motor în relansarea economiei și ieșirea din criză, datorită accesului produselor din Republica Moldova pe piața europeană.

■ **UE a dezvoltat peste o mie de proiecte pe teritoriul întregii republici - de la obiecte de infrastructură pe cele două maluri ale Nistrului până la stații de epurare a apei pe Prut, de la Incubatoare**

de afaceri la Nord până la grupuri de dezvoltare locală la Sud. De ce puneți un accent atât de mare pe regiuni?

■ Scopul nostru e să venim cât mai aproape de oameni. Tocmai de aceea, am dezvoltat mai multe inițiative locale, precum regiunile-cheie Ungheni și Cahul, lansate în ianuarie 2020 sau proiectele de eficiență energetică, prin care au fost renovate sute de clădiri în toată țară. Aș vrea să menționez totodată rolul societății civile și al organizațiilor non-guvernamentale, atât de importante în viața unei societăți. Toți cei care depun eforturi pentru dezvoltarea țării și a politicilor în domenii de interes public, cei care-și ajută concetățenii aflați în dificultate sunt un factor ce garantează că Republica Moldova poate să progreseze ca o societate modernă care se află în serviciul cetățenilor săi. Un exemplu este inițiativa LEADER, care susține un val mare de entuziasm care există în oamenii din localitățile rurale, constituiți în Grupurile de Acțiune locală. Este un sprijin ce merge nemijlocit către oameni și îi ajută să își schimbe în bine viața la ei acasă. Am lucrat cu toți, nu am făcut nicio diferență pe criterii geografice sau de altă natură. Bunăoară, avem o cooperare foarte bună cu autonomia găgăuză, recent am discutat cu Bașkanul Irina Vlah despre cooperarea în domeniul investițiilor în economie și infrastructură din regiune. Vom continua această abordare regională și locală, căci oamenii văd rezultate tangibile și văd și simt schimbarea spre bine.

■ **Oamenii văd schimbarea. Dumneavoastră nu sunteți la prima interacțiune cu țara noastră - acum peste zece ani, ați activat în cadrul Misiunii EUBAM, ați fost consilier al Reprezentantului Special al UE... Vedeți schimbarea?**

■ Să zicem că am văzut momente când lucrurile s-au mișcat foarte rapid, așa cum a fost anul trecut, bunăoară, când am văzut voință pentru reforme și îmbunătățirea standardelor

democratice. Și am văzut momente când lucrurile au stagnat sau când nu au fost respectate standardele democratice. Au fost momentele care au făcut dovada faptului că Republica Moldova poate să progreseze - e nevoie doar voință politică. Cetățenii așteaptă. Și ei merită o viață mai bună.

■ **Ce așteptări de viitor are Uniunea Europeană de la Republica Moldova? Și de cine depinde felul în care vor evolua lucrurile în țara noastră?**

■ Viitorul întotdeauna depinde de cei care iau decizii într-un stat, iar pentru ca acest viitor să fie unul bun, decidenții trebuie să-și respecte angajamentele. Noi ne dorim ca, în Republica Moldova, standardele europene să devină realitate. Să se facă reforme, să fie garantate standardele democratice, să funcționeze justiția și economia, instituțiile statului să fie în serviciul cetățeanului, iar calitatea vieții oamenilor să devină constant mai bună. Este așteptarea pe care o conturează și noile obiective ale Parteneriatului Estic dincolo de 2020, care urmăresc sporirea comerțului; consolidarea conectivității și aprofundarea integrării economice dintre UE și cele șase țări estice; consolidarea instituțiilor democratice și a statului de drept; reziliența de mediu și climatică; transformarea digitală; promovarea unei societăți echitabile și inclusive. „Puterea vecinilor noștri este și puterea Uniunii Europene”, a spus pe 18 martie, cu prilejul prezentării publice a obiectivelor post-2020, Josep Borell, Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate. Ultimele două luni ne-au arătat că, într-adevăr, împreună suntem mai puternici - și alternative nu există.

■ **Domnule Ambasador, vă mulțumesc pentru interviu și să ne auzim într-un viitor mai bun!**

Sorina Ștefăruță
29 mai 2020

Editorial

România, un Partener Strategic Indispensabil al Republicii Moldova

La 27 aprilie 2020, Bucureștiul și Chișinăul au marcat zece ani de la inițierea Parteneriatului Strategic pentru integrarea europeană a Republicii Moldova. Un Parteneriat prin care România s-a angajat să sprijine activ pe plan global acțiunile Republicii Moldova pentru păstrarea suveranității, unității și integrității sale teritoriale ca unic subiect al dreptului internațional; să stabilească un cadru structurat de cooperare în vederea susținerii aderării țării la Uniunea Europeană; să ofere Chișinăului sprijin, expertiză și asistență tehnică în procesul reformelor instituționale, politice, economice și al cooperării regionale în vederea îndeplinirii criteriilor de aderare la UE; să susțină eforturile Republicii Moldova în vederea obținerii unei perspective clare de aderare la UE. O decadă care, privită la zece ani distanță, a fost cea mai de succes perioadă din istoria relațiilor moldo-române. Ce s-a reușit, totuși, în acest deceniu de Parteneriat - și ce putea fi făcut mai bine?..

Ce a făcut în zece ani România?

România a devenit primul partener economic și un influent partener politic al Republicii Moldova. Volumul total al comerțului bilateral a crescut de la 700 de mln. USD în 2009 la 2,2 mlrd. USD în 2019, iar dialogul politic și cooperarea sectorială s-au intensificat semnificativ. Au fost inițiate un șir de noi formate de dialog și cooperare bilaterală, precum: reuniunile comune ale guvernelor; comisia mixtă interguvernamentală pentru colaborare economică și integrare europeană; comisii mixte și grupuri de lucru sectoriale, cum ar fi comisia mixtă rutieră și grupul de lucru pentru interconectare energetică.

România s-a afirmat ca unul dintre cei mai importanți parteneri ai Republicii Moldova în cadrul UE. Grupul

Victor Chirilă,
director executiv al Asociației
pentru Politică Externă (APE)

informal pentru Acțiunea Europeană a Republicii Moldova (GAERM), creat la inițiativa României și a Franței, a jucat un rol esențial în promovarea intereselor și pozițiilor Chișinăului în contextul liberalizării regimului de vize și negocierii Acordului de Asociere, inclusiv a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu UE.

România este astăzi unul dintre cei mai activi și importanți parteneri de dezvoltare ai țării noastre. Republica Moldova reprezintă prioritatea nr. 1 pentru politica Bucureștiului de cooperare pentru dezvoltare, Chișinăul primind cea mai mare parte din asistența pentru dezvoltare acordată prin intermediul RO-AID. În acești zece ani, au fost semnate și puse în aplicare Acordul bilateral privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară în baza unui ajutor financiar nerambursabil în valoare de 100 de milioane de euro acordat de România Republicii Moldova, precum și Acordul privind asistența financiară rambursabilă

acordată de România Republicii Moldova, în cuantum de 150 de milioane de euro.

România este pe cale să devină garantul securității noastre energetice. În perioada dată, au fost lansate și implementate un șir de acțiuni/proiecte comune destinate să asigure independența energetică a Republicii Moldova. A fost construit gazoductul Iași-Ungheni, care în prezent este extins până la Chișinău. A fost dată în exploatare linia electrică de interconexiune LEA 110 Kv Falcui - Gotești. În parteneriat cu România a fost lansat procesul de conectare a sistemului energetic al Republicii Moldova la Rețeaua europeană de operatori ai sistemelor de transport a energiei electrice (ENTSO-E). Urmărind acest obiectiv, Institutul de Studii și Proiectări Energetice de la București a elaborat, cu suportul BERD, studiul de fezabilitate pentru interconectarea asincronă a sistemelor electroenergetice ale celor două țări. În baza studiului, cu asistența BERD, a Băncii Mondiale și a BEI,

Republica Moldova va construi stația back-to-back în Vulcănești, linia electrică LEA 400 Kv Vulcănești - Chișinău și va moderniza stația electrică de la Chișinău.

Un nou Parteneriat pentru un nou deceniu?

Aceste importante realizări au făcut din România, în ultimul deceniu, un partener strategic indispensabil pentru Republica Moldova în domenii precum dezvoltarea economică, securitatea energetică și integrarea europeană. Este o realitate evidentă, recunoscută de majoritatea forțelor politice din stânga Prutului, inclusiv de către partidele pro-rusești, între care și Partidul Socialiștilor (PSRM), aflat la guvernare. De facto, astăzi, niciun partid parlamentar din Republica Moldova nu se pronunță oficial împotriva Parteneriatului Strategic cu România - dar numai „oficial”...

Totuși, doar partidele pro-europene de la Chișinău, Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) și Platforma DA optează pentru relansarea și dinamizarea Parteneriatului Strategic, eventual prin adoptarea unei noi declarații care să pună bazele cooperării strategice dintre România și Republica Moldova pentru următorul deceniu. Aceasta după ce la 9 octombrie 2019, la Chișinău, Ramona Mănescu și Nicu Popescu (la acel moment, miniștri de Externe ai României și Republicii Moldova) au semnat Foaia de parcurs privind domeniile prioritare de cooperare România-Republica Moldova. Un document ce pune accent pe interconectarea infrastructurală a ambelor state, esențială pentru integrarea economică a Republicii Moldova cu UE.

Autoritățile române de asemenea sunt deschise pentru o abordare de perspectivă care să consolideze parcursul european al Republicii Moldova. În opinia acestora, cei zece ani de la semnarea Parteneriatului Strategic ar fi

trebuit să reprezinte o „oportunitate de a privi cu responsabilitate și pragmatism spre viitor”... Totuși, decidenții de la București sunt de părere că situația politică de la Chișinău nu încurajează o asemenea abordare, deoarece evoluțiile locale „nu atestă continuarea sau realizarea unor reforme durabile în direcția avansării agendei europene și nu conferă garanția unui parcurs european pentru Republica Moldova”. Prin urmare, dezvoltarea Parteneriatului Strategic bilateral nu poate fi realizată la adevăratul său potențial, iar noile perspective vor putea fi trasate doar după schimbarea realităților politice și după relansarea agendei de reforme durabile la Chișinău. Această nouă oportunitate ar putea să apară într-un viitor apropiat, fie în contextul unei posibile reveniri a partidelor pro-europene la guvernare, fie după alegerile prezidențiale.

Rateuri de evitat în următorul Parteneriat

Explorarea noilor oportunități și perspective va necesita însă o analiză amplă nu doar a reușitelor, ci și a deficiențelor care au umbrit Parteneriatului Strategic dintre cele două state românești, limitându-i impactul pozitiv. În opinia noastră, există mai multe rateuri ce ar trebui luate în considerare, respectiv înlăturate. Bunăoară, România a eșuat să se afirme ca un coagulator/unificator al forțelor pro-europene de la Chișinău - în special, al partidelor ce au făcut parte din alianțele de guvernare din anii 2009-2015. Cu regret, lipsa unei abordări instituționale unice a României față de partidele pro-europene de la Chișinău a stimulat competiția acerbă și chiar neloyală dintre acestea pentru titlul de actor privilegiat și exclusiv în dialogul cu autoritățile române, contribuind la accentuarea animozităților și neîncrederii dintre ele. În plus, miza exclusivă a Bucureștilui, o perioadă

îndelungată, pe guvernarea controlată de oligarhul Plahotniuc, menajarea acesteia și lipsa unor condiționări ferme, a condus la decepția unei părți a electoratului pro-european în capacitatea României de a promova agenda de reforme democratice în Republica Moldova.

De asemenea, România a ratat oportunitatea de a deveni un investitor strategic, un furnizor și un distribuitor major pe piața energiei electrice din Republica Moldova prin achiziționare companiilor energetice, de furnizare și de distribuție a energiei electrice *Gas Natural Fenosa Furnizare Energie* și *Red Union Fenosa*. Cele două companii, care furnizează energie electrică pentru 2/3 din populația Republicii Moldova, au fost procurate de către „EMMA Capital Group”, o companie obscură înregistrată la Londra, în spatele căreia ar fi interesele oligarhului Vlad Plahotniuc. Conform unor informații neoficiale, autoritățile de la București și-au exprimat interesul pentru achiziționarea respectivelor companii, însă au fost ignorate de către decidenții de la Chișinău, sub pretextul că intenția a fost anunțată prea târziu.

În definitiv, în ciuda sprijinului important acordat de București presei de limbă română din Republica Moldova, randamentul ei în termeni de dezvoltare/afirmare a unor media pro-europene influente, independente și pluraliste nu este nici pe departe deplin. Impactul mediatic al presei de limbă română care beneficiază de asistența României este redus, aceasta fiind incapabilă să facă față propagandei anti-europene finanțată și promovată de Rusia și holdingurilor media controlate de oligarhul Vlad Plahotniuc și Partidul Socialiștilor, la fel de orientare pro-rusă.

Detalii de care viitorul Parteneriat Strategic, oricând va fi el, trebuie să țină cont.

Criza aceasta ne-a demonstrat cel puțin două lucruri esențiale: nu suntem singuri la nevoie, iar relațiile de bună-vecinătate sunt cruciale

Oleg Țulea, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene

Criza pandemică și consecințele ei economice nu a ocolit Republica Moldova. Drept urmare, și în cazul nostru, autoritățile au fost nevoite să vină cu soluții la o groază de provocări care, de cele mai multe ori, erau prioritare și cereau un răspuns imediat. Una dintre instituțiile cele mai solicitate în acest sens a fost Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, care a trebuit să gestioneze dosare vitale într-o perioadă pandemică - repatrierea cetățenilor, asigurarea coridoarelor de transport, atragerea asistenței „de urgență” fiind doar câteva dintre ele. Despre felul în care a răspuns echipa MAEIE acestei provocări majore am discutat cu Oleg Țulea, șeful diplomației de la Chișinău.

Prima săptămână a fost o veritabilă probă de foc

■ **Domnule Țulea, cel mai probabil, mandatul dvs. va fi asociat cu pandemia**

de COVID-19. Care au fost cele mai mari provocări din respectiva perioadă?

■ Într-adevăr, primele două luni ale mandatului meu de ministru au trecut sub semnul unei mobilizări și implicări totale a întregului serviciu diplomatic în eforturile de atenuare a consecințelor generate de pandemia de COVID-19. Este vorba, înainte de toate, de rolul central al ministerului în soluționarea miilor de cazuri ale cetățenilor moldoveni aflați în dificultate peste hotarele țării și în gestionarea unei operațiuni fără precedent de repatriere a conaționalilor noștri. De fapt, la momentul când mi-am început mandatul, pe 16 martie, majoritatea țărilor europene deja adoptaseră măsuri excepționale cu impact direct asupra limitării liberei circulații. În doar două-trei zile, țările în care avem cele mai numeroase comunități de cetățeni au sistat cursele aeriene regulate, iar state ca Slovenia, Austria, Ungaria sau Ucraina au suspendat sau au restricționat

drastic tranzitul prin teritoriul său. Astfel, peste noapte, mii de cetățeni moldoveni s-au pomenit realmente blocați între frontiere. A trebuit să gestionăm concomitent zeci de cazuri umanitare și pentru fiecare din ele să găsim ad-hoc soluții rapide și practice. Iar atunci când soluțiile nu puteau fi găsite la nivelul ambasadelor noastre cu autoritățile statelor respective, pur și simplu puneam mâna pe telefon și-mi sunam omologii, solicitând-le să intervină pentru a debloca situația. Cred că această prima săptămână a constituit pentru mine, dar și pentru colegii mei din minister, o veritabilă probă de foc și una dintre cele mai mari provocări.

Odată depășită această primă fază, în care am acționat în regim de pompieri, împreună cu Celula de Criza instituită în cadrul ministerului am reușit să punem bazele unor acțiuni și procese instituționale, inclusiv să organizăm curse charter și să stabilim mecanisme eficiente de cooperare cu autoritățile naționale din transport. Aceasta a contribuit la reducerea agiotajului, chiar a panicii inițiale și ne-a permis, în mare parte, să facem față valului de solicitări de asistență.

■ **Câți cetățeni au fost repatriați grație contribuției MAEIE?**

■ Cu resurse umane modeste, până în prezent, Ministerul de Externe a facilitat revenirea în țară a circa 25.000 de cetățeni, organizând în acest scop peste 200 de misiuni de repatriere, dintre care 75 pe calea aerului și peste 130 - terestre. Însă contribuția MAEIE la atenuarea consecințelor crizei pandemice a fost mult mai largă și s-a manifestat pe multe alte direcții, precum soluționarea

situațiilor de blocaj și fluidizarea circulației transportatorilor de mărfuri, asigurarea unor coridoare speciale de tranzit prin mai multe state, mobilizarea asistenței externe umanitare în plan bilateral și multilateral, soluționarea problemelor legate de restricțiile de export a medicamentelor și echipament medical adoptate de mai multe state, asistarea partenerilor noștri în repatrierea cetățenilor acestor țări din Republica Moldova, actualizarea permanentă a informației privind restricțiile de călătorie impuse de alte state și informarea cetățenilor noștri, interacțiunea permanentă cu cetățenii noștri și acordarea asistenței consulare urgente.

De altfel, încă din prima săptămână a crizei, am luat decizia să instalăm o linie suplimentară, să extindem graficul de lucru și să mărim numărul de operatori la Centrului de Apel, care până atunci recepționa în medie câte 200 de apeluri pe zi. La fel a fost și cu misiunile noastre diplomatice, multe dintre care, aflându-se în state unde coronavirusul s-a manifestat foarte agresiv, au fost trecute în regim online. Chiar dacă erau inundate de mesaje și apeluri, încercau să răspundă la fiecare solicitare de asistență sau informații (fie despre condițiile de reîntoarcere în patrie sau modalitățile de prelungire a termenului legal de ședere în țara de reședință, fie despre includerea în listele pentru cursele speciale de repatriere sau metoda de procurare a biletelor pentru acestea). În unele state, în primele săptămâni, funcționarii consulari se deplasau personal la fața locului pentru a asista cetățenii aflați în dificultate, a încerca să deblocheze anumite situații sau chiar a însoți convoaiele de automobile și autobuze până la granița cu Republica Moldova. Vreau să mulțumesc și pe această cale tuturor colaboratorilor MAEIE pentru tot efortul și dedicația de care au dat dovadă în această perioadă dificilă.

Diaspora a rămas o prioritate a Ministerului de Externe

■ **S-ar părea că legătura statului Republica Moldova cu cetățenii săi din afară e mai strânsă ca niciodată. În**

același timp, a existat nemulțumirea privind obligativitatea cumpărării polițelor de asigurare medicală pentru cei reveniți acasă, acuzațiile unor actori politici precum că diaspora ar fi ireponsabilă și ar aduce virusul acasă... Cum gestionează acum MAEIE relația cu diaspora.

■ Protejarea drepturilor și intereselor cetățenilor moldoveni aflați în străinătate și acordarea asistenței celor aflați în dificultate a fost și rămâne una din funcțiile de bază și o prioritate în activitatea Ministerului de Externe. Criza nu a schimbat acest lucru. Totodată, criza ne-a oferit și multe exemple frumoase de mobilizare a comunităților de moldoveni și a organizațiilor noastre diasporale, când acestea au transmis donații pentru sistemul medical de acasă ori și-au ajutat concetățenii care s-au pomenit fără loc de trai și fără de resurse. În multe țări diaspora a ajutat ambasadele la gestionarea fluxului de solicitări de repatriere și la identificarea cazurilor umanitare care aveau nevoie de asistență prioritară.

Referitor la cealaltă parte a întrebării, există cel puțin doi factori pe care nu-i putem nega: ponderea cetățenilor noștri aflați în străinătate raportată la numărul total al populației este una extrem de mare, de multe ori mai mare decât în alte state, iar capacitățile sistemului nostru medical de a gestiona simultan un număr sporit de cazuri COVID-19 sunt, din păcate, mai modeste decât în majoritatea statelor europene. De aceea, autoritățile naționale erau justificate preocupate să evite situația în care un aflor din străinătate ar putea genera o suprasolicitare bruscă a sistemului nostru sanitar. Pornind de la aceste îngrijorări, autoritățile au venit cu un apel către cetățenii care au o situație relativ stabilă - bunăoară, un loc de muncă și viza de reședință - să se abțină, în măsura posibilităților, de la călătorii în Republica Moldova. De altfel, apeluri similare au făcut și alte state, inclusiv vecinii noștri, România și Ucraina... Cât privește propunerea inițială privind condiționarea îmbarcării pe curse charter cu procurarea prealabilă a polițelor medicale de

asigurare, până la urmă, Comisia Situații Excepționale a luat o altă decizie - deja la sosire în Republica Moldova, indiferent dacă au venit cu avionul sau pe cale terestră, toți cetățenii trebuie să semneze o declarație pe proprie răspundere, angajându-se să achite polița de asigurare timp de 72 de ore.

■ **Care sunt, din perspectiva Ministerului de Externe, principalele lucruri pe care le-a scos în evidență această criză?**

■ Înainte de toate, ea a demonstrat încă o dată cât suntem de interdependenți în lumea de astăzi, dar și faptul că asemenea provocări globale necesită răspunsuri coordonate, bazate pe cooperare internațională și solidaritate. Totodată, cetățenii noștri au văzut că nu am fost lăsați de unii singuri la nevoie, Chișinăul primind susținere concretă și ajutor valoros de la prietenii și partenerii săi, chiar și atunci când multe din aceste state erau la rândul lor foarte puternic lovite de pandemie. Criza a mai demonstrat, cu toată forța, cât de importante sunt relațiile de bună-vecinătate și de parteneriat strategic cu România și cu Ucraina. Pe toată durata pandemiei, tranzitul terestru de persoane și de mărfuri înspre și din Republica Moldova a fost asigurat prin aceste doua state. Și vă asigur că și din partea Bucureștiului, și din cea a Kievului am beneficiat de o cooperare excelentă și de toată receptivitatea în soluționarea problemelor apărute în contextul crizei.

Abordările „cine a dat mult sau cine a fost primul” sunt contraproductive

■ **O altă preocupare, poate și nevăzută, a Externelor a fost atragerea asistenței externe „de urgență”, pentru combaterea efectelor sanitare, dar și economice ale pandemiei. Care este cifra - și forma - acestei asistențe la sfârșit de mai?**

■ Într-adevăr, chiar din primele zile ale pandemiei, MAEIE s-a implicat plenar în identificarea și mobilizarea asistenței umanitare pentru susținerea sistemului medical. În baza informației

privind necesitățile urgente, oferite de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, am efectuat numeroase demersuri pe lângă organizațiile internaționale specializate și partenerii bilaterali, implicând în acest efort toată rețeaua noastră de misiuni diplomatice. Pe moment, este greu de contabilizat toată asistența de care am beneficiat, astfel încât nu vă pot oferi acum o cifră exactă. Cert este că acest sprijin a fost de foarte mare ajutor pentru medicii noștri și că fără el ne-ar fi fost mult mai dificil să gestionăm pandemia.

Până în prezent, pe linie bilaterală am primit ajutor de la peste 20 de state: țări-membre ale UE - Austria, Bulgaria, Cehia, Franța, Germania, Letonia, Lituania, Polonia, România, Slovacia, Suedia, Ungaria -, precum și Azerbaidjan, China, Elveția, Federația Rusă, Japonia, Qatar, Republica Coreea, SUA și Turcia. Aș dori încă o dată să exprim fiecăru stat recunoștința noastră profundă pentru aceste gesturi impresionante de solidaritate. Totodată, țin să evidențiez sprijinul puternic pe care ni l-a acordat România, care pe lângă o donație umanitară de echipamente medicale critice, medicamente și echipamente de protecție în valoare de 3,5 milioane de euro, a trimis în Republica Moldova și o misiune medicală, formată din 52 de persoane, dintre care 41 de medici și asistenți medicali. Au răspuns apelurilor noastre și mai multe organizații internaționale - ONU și agențiile sale specializate (înainte de toate, Organizația Mondială a Sănătății, UNICEF, UNFPA), Uniunea Europeană, Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei. În plus, pentru prima dată, Republica Moldova a activat mecanismul UE de protecție civilă, prin care ne-au oferit asistență mai multe state UE. Tot în premieră, am adresat o solicitare de asistență către Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Răspunsurilor la Dezastru, prin care a fost canalizat ajutorul unor state NATO.

■ **Uniunea Europeană a anunțat un pachet generos de sprijin pentru statele din vecinătate, în diverse forme, inclusiv 100 de milioane de euro asistență**

macrofinanciară. Cum explicați, totuși, faptul că nouă ni se pun la dispoziție 100 de milioane, iar Georgiei, o țară comparabilă cu noi - 183 de milioane?

■ Într-adevăr, chiar dacă multe dintre țările vest-europene au fost printre cele mai grav lovite de pandemie, UE a reușit să mobilizeze un volum impresionant de asistență pentru vecinii săi. Aceasta este acordată atât pe linie medicală, cât și sub formă de ajutor pentru a atenua impactul social-economic al crizei. În cazul Republicii Moldova, încă la începutul lunii aprilie, Comisia Europeană a decis să ne acorde 87 milioane de euro pentru acoperirea necesităților imediate și pentru depășirea consecințelor de lungă durată cauzate de criza pandemică. Aș vrea să subliniez că acestea sunt fonduri nerambursabile oferite fără niciun fel de condiții, fiind redirecționate din proiectele în desfășurare sau planificate de UE în alte domenii. O parte însemnată din acești bani au fost acordați pentru activitățile OMS, inclusiv pentru procurarea materialelor medicale. Asistența în cauză a fost completată de două pachete de 140, respectiv 700 de milioane de euro, alocate de UE celor șase țări din Parteneriatul Estic în cadrul unui program regional de asistență pentru combaterea consecințelor crizei COVID-19...

Cele 100 de milioane de euro sub formă de asistență macrofinanciară, la care vă referiți, făcând totodată comparație cu cele 183 de milioane acordate Georgiei, sunt parte a pachetului de trei miliarde de euro pentru zece state din vecinătatea extinsă a UE. După cum este menționat și în textul deciziei Uniunii Europene, mărimea ajutorului macrofinanciar diferă de la țară la țară și este justificată de evaluările actualizate ale nevoilor de finanțare externă, aceasta fiind strâns corelată și cu suportul acordat de alți parteneri de dezvoltare (FMI sau BM).

■ **Au existat totuși numeroase ping-pong-uri politice în care, pe post de minge, tot asistența externă a ajuns. Cât de dăunătoare sunt asemenea abordări?**

■ Voi spune un singur lucru - în situațiile de criză, orice ajutor este binevenit. Suntem recunoscători tuturor celor care ne-au sprijinit în aceste circumstanțe dificile. Drept care, abordările de genul „cine a dat mult sau cine a fost primul”, care mai apar în spațiul public, le consider incorecte și chiar contraproductive.

Relațiile dintre Chișinău și București se vor dezvolta pe o cale ascendentă

■ **La sfârșit de aprilie s-au împlinit zece ani ai Parteneriatului strategic dintre Republica Moldova și România. Cu acest prilej, într-o declarație, autoritățile de la București au punctat atât reușitele acestui Parteneriat, cât și problemele cu care se confruntă Republica Moldova, precum și așteptările României de la Chișinău oficial. Cât de îndreptățite sunt aceste reproșuri-așteptări? Și cum vedeți relațiile bilaterale dintre țările noastre în următorii zece ani?**

■ Cred că trebuie să tratăm cu înțelegere și receptivitate criticile constructive venite de la partenerii noștri strategici și de dezvoltare, referitoare la ritmul și modul de implementare a reformelor de pe agenda europeană. Sunt critici de pot să contribuie la eliminarea curenților și la accelerarea transformărilor pozitive în societate, or, obiectivele pe care le urmărește în mod consecvent Guvernul sunt ridicarea bunăstării cetățenilor noștri, combaterea corupției și asigurarea supremației legii. Tocmai de aceea, sunt convins că, în pofida unor „vânturi reci” care uneori se abat asupra celor două capitale, relațiile dintre Chișinău și București se vor dezvolta pe o cale ascendentă, de aprofundare și consolidare.

O dovadă în acest sens e și Parteneriatul Strategic, al cărui scop este integrarea Republicii Moldova în marea familie europeană. În cadrul acestui Parteneriat, în ultimul deceniu au fost realizate proiecte de anvergură în domeniul energetic și infrastructurii; România a oferit un sprijin substanțial în promovarea

agendei noastre europene și a devenit principalul nostru partener comercial-economic, cu un volum de peste 1,6 miliarde USD al schimburilor comerciale în 2019. Pe acești piloni trainici cred că se va dezvolta Parteneriatul Strategic și în următorii zece ani. Noi suntem interesați în consolidarea și aprofundarea relațiilor dintre țările noastre, având drept scop atingerea obiectivelor de integrare europeană. O vom face prin definitivarea proiectelor și programelor inițiate, precum și prin lansarea unor noi proiecte menite să contribuie la implementarea agendei de reforme democratice și la ridicarea nivelului de trai al cetățenilor Republicii Moldova. Este firesc să fie așa, căci aceste relații poartă un caracter special și privilegiat, fiind bazate pe aceleași valori comune - istorie, limbă și cultură.

■ Cum ați califica astăzi politica externă a Republicii Moldova? Există sau... a fost redusă la ajutoare umanitare și curse charter, cum afirma recent pe FB predecesorul dvs., Nicu Popescu? Și cum vedeți revenirea la normalitate?

■ Dacă e să privim obiectiv lucrurile, trebuie să recunoaștem că pandemia a afectat nu doar politica externă a Republicii Moldova - ea a perturbat întreaga agendă a vieții internaționale. Toate statele și organizațiile internaționale au fost forțate să recurgă mai des la canalele de comunicare de la distanță, inclusiv prin rețelele de socializare. Am asistat la un soi de diplomatie a videoconferințelor... În același timp, miniștrii de Externe ai Ungariei și României au efectuat vizite de lucru în Republica Moldova pentru a însoți importante loturi de ajutoare umanitare, pe care le-au acordat țării noastre. Eu am menținut o comunicare permanentă cu omologii mei, cu majoritatea miniștrilor de Externe din statele-membre ale UE, precum și cu înalții oficiali din cadrul Uniunii Europene. Cât privește clasică „normalitate”, inclusiv în domeniul relațiilor internaționale, din păcate, nu cred că cineva ar putea spune cu exactitate când vom reveni la ea. Ca și toată lumea, ne dorim însă ca aceasta să se întâmple cât mai curând posibil.

Prioritatea numărul unu rămâne neschimbată: integrarea europeană

■ Care sunt direcțiile prioritare ale politicii externe a țării noastre? Mergem spre Est? Spre Vest? Continuăm să implementăm Acordul de Asociere?

■ Nu avem niciun motiv serios pentru a schimba prioritățile politicii externe, al căror scop e să contribuie la crearea condițiilor propice pe plan extern pentru a atinge obiectivele stabilite în programul de guvernare - continuarea reformelor și modernizarea societății pentru asigurarea dezvoltării social-economice durabile a țării. Prin urmare, prioritatea numărul unu a politicii externe rămâne neschimbată: integrarea europeană, inclusiv realizarea obiectivelor stabilite în Acordul de Asociere cu UE. Alături de aceasta, importante rămân consolidarea relațiilor de bună vecinătate și de parteneriat strategic cu România și Ucraina, intensificarea cooperării cu SUA, Federația Rusă, China, Turcia și alți parteneri tradiționali, diversificarea piețelor de desfacere pentru produsele moldovenești.

■ Cât de mult principiul „unei politici externe echilibrată între Est și Vest”, promovat de președintele Igor Dodon, se regăsește în activitatea MAEIE?

■ După cum este firesc, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, întreaga sa echipă, se conduce de Programul de activitate al Guvernului și de Planul de acțiuni pentru anii 2020-2023. Respectiv, diplomația moldovenească își concentrează eforturile pe atingerea obiectivelor de politică externă stabilite în aceste documente de directivă. Faptul ce înseamnă că țara noastră trebuie să promoveze o politică externă consecventă, pragmatică și transparentă pentru a se bucura de credibilitate și de sprijin atât în Vest, cât și în Est, iar la baza sa se află promovarea intereselor naționale și apărarea intereselor cetățenilor săi.

■ Cum va contribui MAEIE la realizarea obiectivelor politicilor pe termen lung a Parteneriatului Estic după anul 2020 - un

Parteneriat care Creează, Protejează, Ecologizează, Conectează, Abilitează -, lansate pe 18 martie a.c.?

■ Ca să înțelegem cum se vede Republica Moldova în Parteneriatul Estic (PaE) în viitorul deceniu, trebuie să evaluăm în mod obiectiv locul și rolul țării noastre în cadrul acestei inițiative. Dacă, inițial, Republica Moldova a avut o abordare cam sceptică față de Parteneriatul Estic, deoarece inițiativa în cauză nu prevedea acordarea perspectivei europene, cu timpul ea a devenit un participant activ și constructiv în cadrul PaE. Majoritatea obiectivelor stabilite în momentul lansării PaE au fost realizate. Republica Moldova a semnat Acordul de Asociere cu UE, în baza căruia a desfășurat un proces de reforme structurale menite să contribuie la consolidarea democrației, edificarea statului de drept și dezvoltarea durabilă. Avem un regim aprofundat și cuprinzător de comerț liber cu UE - ZLSAC, care permite ca peste două treimi din exporturile moldovenești, inclusiv provenind din regiunea transnistreană, să fie comercializate pe piața comunitară. Cetățenii Republicii Moldova pot călători fără vize în țările europene - din aprilie 2014 până acum, de regimul liberalizat de vize au beneficiat mai bine de 2,3 milioane de moldoveni, ei efectuând peste 8,5 milioane de călătorii în statele europene.

În anul 2019 a avut loc o serie de consultări publice pentru elaborarea strategiei de dezvoltare ulterioare a PaE. Ca și ceilalți parteneri, Republica Moldova a elaborat poziția sa națională pe marginea viitorului Parteneriatului Estic de după 2020 - una ce ar trebui să răspundă așteptărilor noastre, adică, așa cum spuneam, să creeze, să protejeze, să ecologizeze, să conecteze și să abiliteze. Obiectivul nostru este de a promova, în cadrul Parteneriatului Estic, o agendă de cooperare cât mai ambițioasă pentru asigurarea apropierii continue de Uniunea Europeană.

■ Vă mulțumesc pentru interviu și îi doresc rezistență întregii echipe.

Sorina Ștefăruță

Opinia expertului

Suveranitatea strategică a UE începe în Europa de Est

Nicu Popescu

Gustav Gressel

În timp ce societățile europene analizează impactul pandemiei de COVID-19 asupra Uniunii Europene, tot mai frecvent auzim că actuala criză sanitar-economică a demonstrat nevoia ca UE să fie mai suverană din punct de vedere strategic. Nu încapă nicio îndoială referitor la acest fapt. Dar adevăratul test al puterii UE și al suveranității sale strategice nu constă în măști, ci în modalitatea de a face față problemelor externe, scriu într-un editorial comun publicat pe www.euractiv.ro Nicu Popescu, director al Programului pentru Europa extinsă în cadrul Consiliului European pentru Afaceri Externe (Paris) și Gustav Gressel, cercetător superior la Consiliul European pentru Afaceri Externe (Berlin).

Întrucât UE pregătește, în iunie, un summit cu statele Parteneriatului Estic (condițiile COVID-19 permițând acest lucru), agenda lui arată încă asemenea unui recul către vremurile bune pre-geopolitice, în care Rusia nu invadea vecinii, China era un „factor interesat responsabil”, „așteptându-și supusă timpul”, iar SUA erau incluzive, multilaterale și gata să țină locul inacțiunii UE în anumite domenii, cum sunt securitatea și apărarea. Niciuna dintre aceste condiții nu este valabilă astăzi, fapt care dictează UE nevoia de a-și extinde semnificativ politicile în vecinătate.

Marginalizarea UE, o consecință a propriei alegeri

Uniunea Europeană deja este marginalizată și nu e foarte relevantă

pentru cele mai grele dosare din vecinătatea sa sudică: Siria, Libia, conflictul israeliano-palestinian și dinamica regională mai largă. UE are mai puțină influență asupra Turciei, decât în ultimele decenii. În Europa de Est, starea de influență și de relevanță a UE nu este la fel de slabă, însă perspectivele nu arată bine. Și nu din cauza SUA, a Chinei sau a Federației Ruse, ci ca urmare a propriei alegeri a UE de a evita să se ocupe de probleme de securitate și de a se concentra pe obiectivele sale socio-economice.

În ultimul deceniu, Uniunea Europeană a investit în vecinătatea sa miliarde, sub formă de ajutoare și împrumuturi. Uniunea Europeană a găzduit zeci de summit-uri, și-a consolidat prezența diplomatică, a convenit asupra zonelor de liber schimb, a sprijinit îmbunătățirea securității energetice și a liberalizat regimurile de călătorie și de vize cu

țările din Est. Realizările sunt multe, însă puține sunt și ireversibile. Toate pot fi zădărnicate de situația de securitate erodatoare. Vecinii UE sunt supuși unui atac de securitate constant: de la propagandă, finanțarea ilicită din străinătate a partidelor politice, atacuri cibernetice asupra infrastructurii critice, subversiunea serviciilor secrete până la - așa cum a dovedit Ucraina - agresiune militară deschisă.

Cât mai puțină geopolitică în Europa de Est

În trecut, consolidarea capacității de rezistență a statelor din vecinătatea estică în probleme de securitate și apărare a fost lăsată, în mare parte, SUA. Washingtonul a preluat misiunea de sprijin în domeniul apărării, reformelor, cooperării cu serviciile de informații și al securității cibernetice. Deoarece, de facto, SUA au oferit singurul ajutor în materie de supraviețuire a statului pentru țări precum Ucraina, Georgia și Republica Moldova, Washingtonul a obținut și pârghii „Premium”. Asistența financiară a UE nu a putut întotdeauna cumpăra același grad de influență.

Cu siguranță, SUA și UE au lucrat împreună pentru a insista asupra reformelor critice. Dar acest aranjament

este acum amenințat. Modul în care Ucraina s-a pomenit implicată în impeachment-ul eșuat al lui Trump a lăsat cicatrici profunde pe peisajele politice din Europa de Est și SUA. Cu certitudine, neîncrederea dintre președintele Trump și majoritatea dintre cei mai mari factori de decizie ce ar trebui să implementeze politici în Europa de Est inhibă influența și credibilitatea SUA.

S-ar putea crede că, în aceste condiții, UE ar putea să se implice într-o extindere majoră a politicii sale a Parteneriatului Estic. Dar aceasta este departe de a fi sigur. Chiar dacă instituțiile UE au ambiția și dorința de a o extinde semnificativ, există un curent puternic în unele state membre de a menține UE cât mai puțin geopolitică posibil în Europa de Est. Mai mult, în ultimele luni, unele state membre au încercat să priveze în totalitate discuțiile privind Parteneriatul Estic (PaE) de orice ambiție de securitate. A existat chiar o încercare de retrogradare a PaE către probleme de mediu, combaterea inegalităților și stimularea programelor de schimburi de tineri.

Un stat membru destul de important și, în alte situații, ambițios a susținut chiar că PaE nu trebuie să aibă nimic de-a face nici măcar cu „securitatea cibernetică”, cu atât mai puțin cu probleme de securitate mai grele, pentru a nu irita Rusia. O astfel de poziționare nu este

diferită de dezangajarea izolaționistă a lui Donald Trump.

Timpul parteneriatelor de securitate cu vecinii

Dacă Europa într-adevăr este pregătită și dispusă să devină mai geopolitică și mai autonomă din punct de vedere strategic, este timpul să arate acest fapt și în politica sa privind Parteneriatul Estic. O modalitate de a face acest lucru este lansarea unui Pact de securitate a Parteneriatului Estic: o inițiativă care să reunească fonduri și instituții ale UE cu capacitățile statelor membre ale UE care doresc să stimuleze cooperarea pe probleme de securitate cu vecinii UE. Unele state membre ale Uniunii au deja câteva inițiative modeste de cooperare în domeniul securității și apărării. Dar acestea sunt fragmentate, slab coordonate și nu sunt foarte inventive.

Ideea este de a fuziona și a extinde această cooperare în curs de dezvoltare. Astfel de acțiuni compacte ar spori atât asistența, cât și cooperarea în ceea ce privește coordonarea serviciilor de informații, sprijinirea sectorului de securitate, securitatea cibernetică și sporirea cooperării militare. Pentru cea din urmă, un „program de vânzări militare străine” este similar cu cel al SUA - în cadrul căruia partenerii pot achiziționa echipamente militare europene selective din împrumuturi speciale - ar putea face parte din

inițiativă. Este necesară, de asemenea, reorganizarea instruirii militare, a educației, a apărării și a unei planificări comprehensive de securitate națională. În ceea ce vizează serviciile de informații și securitate cibernetică, sunt esențiale programele de consolidare a capacității și cooperarea mai strânsă pentru identificarea timpurie a amenințărilor clandestine și a structurilor subversive. Un astfel de pachet ar spori și capacitatea UE de a încuraja și a susține reformele din sectorul cibernetic, securitate, informații și apărare, în special, în ceea ce ține de responsabilitatea publică, statul de drept și, cel mai prioritar, combaterea corupției.

Este timpul ca UE să nu-i mai fie frică de propria umbră în probleme de securitate. Cert e că dacă nu se va ocupa cu astfel de subiecte sensibile, neasemănătoare celor de la Bruxelles, influența UE, eficacitatea și ambițiile ei de suveranitate strategică se vor lovi de „plafonul de sticlă”. Este timpul ca Uniunea Europeană să înceapă investițiile în parteneriate de securitate cu vecinii săi - parteneriate ce nu ar trebui să fie legate de problema complexă a extinderii UE și NATO. Ideea este de a consolida capacitățile aliaților UE și de a începe transformarea UE într-o putere cu spectru complet în vecinătatea sa. În caz contrar puterea UE va deveni irelevantă, așa cum s-a întâmplat în regiunea sud-mediteraneeană în ultimul deceniu.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemelor transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.